

KONSERWACJA RELIKTÓW APLIKACJI Z CYNOWEGO SARKOFAGU STANISŁAWA ŻÓŁKIEWSKIEGO Z KOLEGIATY ŚW. WAWRZYŃCA W ŻÓŁKWI ZE ZBIORÓW MUZEUM PAŁACU KRÓLA JANA III W WILANOWIE. WYKONANIE NOWEJ ARANŻACJI

W roku 2020, ustanowionym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Rokiem Hetmana Stanisława Żółkiewskiego, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie podjęło decyzję o przeprowadzeniu konserwacji dwóch płycin z sarkofagu zachowanych w wilanowskich zbiorach (Wil. 2862 i Wil. 2863). Prace konserwatorsko-aranżacyjne sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022.

Z sarkofagiem hetmana Stanisława Żółkiewskiego wiąże się burzliwa historia. Niedługo po tym jak powstał, poddany był konserwacji, potem splądrowany i, poza nielicznymi elementami, przetopiony. Ocalałe relikty trafiły w różne miejsca, przechodziły z rąk do rąk. Powstawały kolejne aranżacje do celów ekspozycyjnych. W publikacji zebrano fakty dotyczące sarkofagu i losów zachowanych relikwów. Przedstawiono analizę techniki wykonania oraz opisano przebieg konserwacji i koncepcję nowej aranżacji. Przekazano przesłanki, które wiążą niektóre elementy z innym czasem powstania niż samego sarkofagu.

Decyzja o poddaniu konserwacji aplikacji płycin z elementami sarkofagu Stanisława Żółkiewskiego podjęta została z uwagi na ich zniszczone i nieestetyczne podłoża. Wypracowana nowa aranżacja, która nawiązuje do najstarszej znanej aranżacji z początków XX wieku, zarówno pod względem kształtu, jak i układ inskrypcji, ma trafniej współgrać z zachowanymi detalami sarkofagu oraz tymi elementami dodanymi w późniejszych stuleciach.

Realizacje konserwatorskie sprzyjają odkrywaniu niektórych faktów związanych z zabytkami i otwierają nowe obszary badawcze oraz interpretacyjne. Pomagają w tym możliwości, które stwarzają współczesne nieniszczące techniki analityczne. Znalaziono odpowiedzi na kilka pytań, wśród nich główne dotyczyły opracowań malarskich. Wiemy, że sarkofag był w niektórych partiach złożony. Brak śladów rtęci wskazuje, że zastosowana została technika płatkowa. Ślady mułku odlewniczego, pozostawione faktury i lutowiny przybliżają technikę wykonania odlewów. Na podstawie porównań składu stopowego poszczególnych elementów można odróżnić, które z nich mogły powstać w innym okresie. Analiza stopu, z jakiego odlano litery oraz sposobu ich mocowania pozwala przesunąć datowanie inskrypcji na XIX stulecie i powiązać ich wykonania z przygotowaniem nowej aranżacji płycin na potrzeby ich ekspozycji.

Więcej:

Renata Pieniek, Alina Tomaszewska-Szewczyk, Anna Ziembewska, *Exoriare aliquis de nostris ossibus ultor* – przyczynek do historii cynowego sarkofagu Stanisława Żółkiewskiego z kolegiaty św. Wawrzyńca w Żółkwi i współczesna konserwacja (oddane do druku)

Płyciny z detalami dekoracji rzeźbiarskiej sarkofagu Stanisława Żółkiewskiego (Wil.2862 i 2863); stan przed konserwacją (fot. Alina Tomaszewska-Szewczyk)

Płytciny z detalami dekoracji rzeźbiarskiej sarkofagu Stanisława Żółkiewskiego, Wil.2862 i 2863 po konserwacji w nowych aranżacjach (fot. Alina Tomaszewska-Szewczyk)